

Działania edukacyjne z zakresu profilaktyki HIV/AIDS prowadzone są w naszym kraju od wielu lat. Wyniki badań naukowych pokazują jednak, że choć Polacy wiedzą coraz więcej o samym wirusie i drogach zakażenia, to ciągle znaczna część badanych ma na ten temat błędne informacje¹. Co niepokojące, wyniki badań profesora Zbigniewa Izdebskiego ukazują, iż młodzi ludzie (15-17 lat) posiadają niższy niż ogół badanych w wieku produkcyjnym poziom wiedzy na temat sposobów zapobiegania zakażeniu HIV². Także wiedza nauczycieli przedmiotu „Wychowanie do życia w rodzinie”, którzy podczas zajęć zobowiązani są poruszać zagadnienia związane z HIV/AIDS, nie jest wolna od błędnych przekonań³. I choć posiadanie rzetelnej wiedzy nie jest, niestety, gwarantem unikania ryzykownych zachowań, to jej brak w przypadku HIV pozbawia człowieka możliwości racjonalnego działania i zagraża zdrowiu i życiu⁴. Z tego względu prowadzenie szeroko zakrojonych działań z zakresu profilaktyki jest koniecznością. Aby podejmowane działania były skuteczne, edukator powinien podjąć refleksję nad tym, jak je zaplanować i prowadzić, do kogo adresować, jak budować scenariusze zajęć i w jaki sposób przekazywać wiedzę, która ze względu na swój ścisły związek z seksualnością może wywoływać pewne trudności czy skrepowanie u edukatorów. Odpowiedziom na te pytania poświęcony jest podręcznik autorstwa Agnieszki Walendzik-Ostrowskiej i Joanny Dec, zatytułowany *Pozytywne życie. O profilaktyce HIV/AIDS dla edukatorów*. Książka ta jest uzupełnieniem projektu edukacyjno-profilaktycznego na temat HIV, zorganizowanego przez Zjednoczenie Na Rzecz Żyjących z HIV/AIDS „Pozytywni w Tęczy”, który skierowany do młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej dotyczy działań podejmowanych przede wszystkim (choć nie wyłącznie) w tej grupie osób.

Autorki podręcznika od lat pracują na polu profilaktyki HIV/AIDS, są członkiniami stowarzyszeń działających w tym obszarze, certyfikowanymi edukatorkami w zakresie psychospołecznych aspektów epidemii HIV/AIDS oraz certyfikowanymi trenerkami edukatorów seksualnych. W ich dorobku naukowym znajduje się wiele publikacji z dziedziny życia seksualnego i HIV. Wiedza i wieloletnie doświadczenie w pracy widoczne są na kartach książki nie tylko w sposobie doboru tematów, ale także w zwracaniu uwagi na realne trudności, jakie edukatorzy mogą spotkać podczas swojej pracy.

---

¹ Z. Izdebski, *Seksualność Polaków na początku XXI wieku. Studium badawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012, s. 510.

² Tamże, s. 516.

³ Tamże, s. 518.

⁴ Tamże, s. 508.

W omawianym podręczniku autorki skoncentrowały się na działaniach skierowanych do młodzieży, jako kategorii potrzebującej intensywnych działań profilaktycznych. Wynika to nie tylko z niepełnej czy błędnej wiedzy młodych ludzi na temat ryzyka i dróg zakażenia, ale także z bagatelizowania przez nich zagadnienia HIV/AIDS, traktowania go jako abstrakcyjnego, nie dotyczącego ich bezpośrednio, a w związku z tym niewymagającego stosowania środków ostrożności. Sytuacji nie ułatwia także nierozłączne powiązanie zagadnień związanych z wirusem z kwestią seksualności i co za tym idzie – uwikłanie edukacji na temat zagrożeń HIV/AIDS w spory dotyczące idei i kształtu edukacji seksualnej młodzieży. Niechęć czy nieumiejętność poruszania tematów związanych z seksualnością nastolatków przez nauczycieli i rodziców powoduje, że informacje o zagrożeniu HIV bywają pomijane milczeniem. Zadanie edukatorów polega więc na wypełnieniu tej luki. Celem programów profilaktycznych jest także kształtowanie społecznego wizerunku osób żyjących z HIV i AIDS, które często w swoich środowiskach lokalnych spotykają się z ostracyzmem i skazywane są na społeczną próżnię. AIDS ciągle przez wielu postrzegane jest jako choroba gejów, prostytutek i narkomanów, kara za ich styl życia i zagrożenie dla uczciwych obywateli. Mimo iż w latach 1997-2005 zmniejszył się wskaźnik postaw dyskryminacyjnych wobec zakażonych i chorych, ciągle jest on wysoki⁵. Brak wiedzy, połączony z postawami dyskryminacyjnymi to wyzwanie dla edukatorów, w realizacji którego pomóc ma omawiany podręcznik.

W swoich rozważaniach Autorki prowadzą czytelników od kwestii ogólnych, dotyczących epidemii HIV/AIDS, po kwestie szczegółowych działań profilaktycznych i scenariuszy zajęć. Podstawa książki składa się z dwóch części oraz z rozbudowanych aneksów. Część pierwsza – „HIV/AIDS – co każdy edukator wiedzieć powinien”, pomyślana jest jako kompendium aktualnego stanu wiedzy o medycznych, psychospołecznych i kulturowych aspektach epidemii HIV/AIDS.

W rozdziale pierwszym autorki przypominają historię epidemii od momentu rozpoznania pierwszych przypadków zakażeń, poprzez rozwój wiedzy medycznej o wirusie, warunkach zakażenia i drogach przenoszenia, po tworzenie testów diagnostycznych i ewoluowanie form leczenia. Zwracają także uwagę na przemiany reakcji społecznych na chorobę. Choć omawiane kwestie w większości dotyczą przeszłości, wciąż wpływają na to, jak obecnie postrzegane są osoby żyjące z HIV/AIDS. Przykładem długofalowych konsekwencji podjętych w przeszłości decyzji może być historia sformułowanej w 1984 roku koncepcji „grup ryzyka”, która wskazywała, że narażone na zakażenie są osoby homoseksualne, przyjmujące dożylnie narkotyki, biorcy krwi i prostytutki. Upowszechnienie się tej idei skutkuje przekonaniem, które do dziś ma swoich zwolenników, że chorujący są niejako sami sobie winni (zakażenie jest konsekwencją niewłaściwej postawy moralnej, karą za łamanie norm społecznych), zaś osoby spoza tych grup są bezpieczne, ryzyko zakażenia HIV ich nie dotyczy, nie może się im zdarzyć. Nie dostrzega się tym samym, że to nie przynależność do jakiejś grupy, a podejmowanie konkretnych zachowań zwiększa ryzyko zakażenia. Charakteryzując sytuację w Polsce, Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec podkreślają, że w coraz większym stopniu zakażenia dotyczą osób heteroseksualnych, gdy drogą zakażenia był kontakt seksualny, rośnie także liczba zakażonych młodych kobiet. Co niepokojące, jedynie niewielki odsetek Polaków wykonuje testy w kierunku HIV, zaś według szacunków nawet 70% zakażonych nie jest tego świadomych i nie widzi potrzeby wykonania testów, gdyż nie uznaje, że HIV może ich dotyczyć. Wyniki te wskazują na ogromną lukę w edukacji, szczególnie młodych ludzi. Niepokojące jest

⁵ Tamże, s. 544.

także zmniejszanie się możliwości dostępu nastolatków do zajęć dotyczących tematyki HIV, co skutkuje brakiem wiedzy i błędnymi przekonaniami w zakresie dróg zakażenia.

Rozdział drugi zawiera podstawowe informacje o HIV/AIDS. Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec opisują drogi przenoszenia wirusa poprzez kontakty seksualne, kontakt z krwią i zakażenie drogą wertykalną (z matki na dziecko). Charakteryzują także przebieg zakażenia, rodzaje testów i warunki czasowe możliwości stwierdzenia obecności wirusa w organizmie, a także zasady leczenia zakażeń HIV w naszym kraju. Prezentują i dekonstruuja także wybrane mity związane z drogami zakażenia i środkami zabezpieczającymi (np. prezerwatywą). Główna część wywodu wiąże się z charakterystyką czynników ryzyka wpływających na zwiększenie lub zmniejszenie prawdopodobieństwa zakażenia HIV podczas pojedynczego kontaktu seksualnego. Autorki prezentują szczegółowe informacje, oparte na wynikach badań naukowych, pozwalające także czytelnikowi ocenić stopień, w jakim podejmowane zachowania są ryzykowne, zarówno ze względu na formy aktywności, jak i styl życia seksualnego. Szacowanie ryzyka zmusza do zastanowienia i może uświadomić, że wiele zachowań związanych z życiem seksualnym jest podejmowanych bez jakiegokolwiek refleksji w kontekście zagrożenia HIV (jak choćby rezygnacja z prezerwatywy na rzecz innej metody antykoncepcyjnej, np. tabletki hormonalnej, nawet jeśli nie zna się statusu serologicznego partnera). Autorki zwracają uwagę, iż kobiety są osiem razy bardziej, niż mężczyźni, narażone na ryzyko zakażenia HIV podczas kontaktu seksualnego, co wiąże się tak z czynnikami biologicznymi, jak i społecznym oraz kulturowym statusem płci. W tym kontekście ważne jest też zwrócenie uwagi na prostytucję, gdyż kobiety świadczące usługi seksualne są często postrzegane jako zagrożenie dla klientów. Należy pamiętać, że zwykle to klienci są stroną oczekującą i poszukującą kontaktu seksualnego bez prezerwatywy, są gotowi za niego zapłacić więcej, a nawet uzyskać go stosując przemoc⁶.

Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec proponują, aby w kontekście profilaktyki HIV omawiać także zagadnienia związane z pełnieniem ról męskich i kobiecych oraz orientacjami psychoseksualnymi. Jest to o tyle ważne, że wśród nastoletnich uczestników projektu mogą znajdować się także młode osoby homoseksualne, które często nie mają rzetelnych informacji na temat własnej orientacji. Autorki zwracają także uwagę na niedostrzeganie w literaturze pedagogicznej zagadnień dzieci (uczniów) homoseksualnych, co skutkuje tym, iż pedagodzy nie są przygotowani, by w pracy zawodowej odpowiedzieć na potrzeby czy problemy tej grupy uczniów.

W rozdziale trzecim prezentowane są podstawowe założenia profilaktyki HIV. Koncentrują się one wokół pytań: jak zapobiegać nowym zakażeniom HIV, czy profilaktyka może zmniejszyć liczbę zakażeń i jakie czynniki decydują o tym, czy jest ona skuteczna. Autorki prezentują założenia takich strategii profilaktycznych, jak edukacja różnych grup społecznych, rozdawnictwo prezerwatyw, poradnictwo i testy w kierunku HIV, kampanie społeczne, edukacja rówieśnicza, praca z grupami marginalizowanymi oraz edukacja seksualna. Wybór właściwej strategii zależy od grupy

⁶ Por. K. Shannon, S.A. Strathdee, J. Shoveller, M. Rusch, T. Kerr, M.W. Tyndall, *Structural and Environmental Barriers to Condom Use Negotiation With Clients Among Female Sex Workers: Implications for HIV-Prevention Strategies and Policy*, American Journal of Public Health, 2009, 99, 4, p. 659-665; I. Ślęzak, *Spożywanie alkoholu jako element sytuacji pracy kobiet świadczących usługi seksualne w agencjach towarzyskich*, Alkoholizm i Narkomania, 2012, 25, 4, s. 383-404.

docelowej, możliwości finansowania, założeń teoretycznych, kontekstu społecznego i obyczajowego. Autorki zauważają, że w działaniach profilaktycznych najlepiej łączyć kilka strategii, gdyż wybiórcze ich stosowanie może przynieść odwrotne skutki (np. rozdawanie prezerwatyw bez podjęcia akcji edukacyjnej). Autorki akcentują także znaczenie poradnictwa okołotestowego, które nie tylko daje możliwość udzielenia wsparcia psychicznego osobie wykonującej test i realizowania roli edukacyjnej, ale pozwala także na poznanie dróg szerzenia się HIV w kraju, co może przyczynić się do właściwego planowania działań prewencyjnych i profilaktycznych.

W dalszej części rozdziału Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec omawiają trudności związane z prowadzeniem działań profilaktycznych w naszym kraju, które wynikają, ich zdaniem, przede wszystkim z postrzegania i oceniania problemów zdrowia publicznego w kategoriach moralnych. Zajęcia, na których poruszane są kwestie profilaktyki HIV stają się przestrzenią, w której katolicka wizja seksualności zderza się z podejściem aprobującym wszystkie sposoby zaspokajania potrzeb seksualnych, jeśli tylko nie wiążą się z cierpieniem lub krzywdą. Perspektywy te charakteryzują się przeciwstawnymi przekonaniami na temat współżycia przed- i pozamałżeńskiego, używania prezerwatyw, co stanowi punkt zapalny przy konstruowaniu programów spotkań. Sytuacja ta skutkuje często ograniczaniem dostępu do zajęć lub minimalizowaniem liczby ich godzin. W naszym kraju nie prowadzi się także zajęć dla rodziców i nauczycieli, którzy nierzadko nie dysponują rzetelną wiedzą na temat zagrożenia HIV/AIDS. Niezależnie od dylematów i trudności, jakie stają przed edukatorami, należy pamiętać, że aby profilaktyka mogła przynieść pozytywne skutki, wymagana jest pełna informacja zgodna z wiedzą naukową. Autorki podkreślają, że edukacja seksualna musi być dostosowana do specyfiki konkretnych grup wiekowych i ich problemów (osób podejmujących potencjalnie ryzykowane zachowania, osób żyjących z HIV/AIDS, ich bliskich). W sytuacji pracy z młodymi ludźmi trzon przekazywanych im treści powinny tworzyć kwestie

inicjacji seksualnej, warunków udanego startu w życie seksualne, zasad wyboru partnera, różnic między płciami w przeżywaniu dojrzewania, rozwoju seksualnego, rozumienia uczuć i emocji, presji rówieśniczej, umiejętności radzenia sobie z problemami, rozwijania i wzmacniania własnych zasobów pozwalających na skuteczne przeciwstawianie się modzie na określone zachowania, które wiążą się z ryzykiem zakażenia (np. picie alkoholu, używanie narkotyków)⁷.

Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec niezmiennie podkreślają konieczność podejmowania dyskusji z młodymi ludźmi oraz zasadę budowania programów spotkań na podstawie aktualnej wiedzy naukowej, nie zaś stereotypowych przekonań. Choć to zalecenie wydaje się dość oczywiste, niekoniecznie takim jest, szczególnie w kontekście doświadczeń z zajęć „Wychowanie do życia w rodzinie”⁸. W przypadku młodzieży ważne jest akcentowanie odpowiedzialnego podejmowania decyzji o rozpoczęciu współżycia seksualnego i roli abstynencji seksualnej, jednak edukator

⁷ A. Walendzik-Ostrowska, J. Dec, *Pozytywne życie. O profilaktyce HIV/AIDS dla edukatorów*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2012, s. 58.

⁸ J. Dec, „Czym skorupka za młodu nasiąknie...”, czyli o stereotypach dotyczących seksualności w podręcznikach do „wychowania do życia w rodzinie”, [w:] *Przemiany seksualności w społeczeństwie współczesnym. Teoria i rzeczywistość*, red. Z. Lew-Starowicz, K. Waszyńska, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2012, s. 169-185.

powinien oferować pełną wiedzę, dyskusje i wsparcie także w sytuacji, gdy młodzi ludzie nie chcą odkładać inicjacji seksualnej. Edukacja seksualna nie powinna ograniczać się do przedstawiania sposobów właściwego stosowania prezerwatyw. Dla minimalizowania ryzyka zakażenia ważne jest promowanie monogamicznego modelu więzi seksualnej, związku z jednym, zdrowym, wzajemnie wiernym partnerem, przy czym wierność rozumiana jest jako nie tylko brak zdrad, ale i wzajemne zrozumienie, szacunek, wspieranie w trudnych chwilach. Tym samym, Autorki postulują prowadzenie „całościowych programów edukacji seksualnej”⁹, szeroko prezentujących treści dotyczące seksualności człowieka. Jednakże, skuteczna profilaktyka nie może opierać się jedynie na przekazywaniu wiedzy, która przecież nie chroni automatycznie przed zakażeniem. Edukator powinien dążyć do kształtowania u uczestników umiejętności radzenia sobie z presją seksualną (ze strony mediów czy rówieśników), umiejętności podejmowania decyzji dotyczących życia seksualnego, negocjacji także w zakresie antykoncepcji i bezpieczniejszych zasad kontaktów seksualnych. Wymaga to jednak stworzenia odpowiednich warunków do prowadzenia zajęć, dających nastolatkom poczucie bezpieczeństwa i poufności spotkań. Do realizacji tego celu potrzebne są także odpowiednie kwalifikacje edukatorów – nie tylko merytoryczne i formalne, ale także emocjonalne i interpersonalne. Niezwykle ważna jest bowiem umiejętność nawiązywania kontaktu z uczestnikami, mówienia o seksie bez pruderii czy zażenowania, odpowiadania na nierzadko trudne czy „dziwne” pytania. Edukator powinien także posiadać umiejętność pracy metodami aktywnymi, kontroli procesów grupowych, prowadzenia dyskusji, co jest o tyle ważne, że nierzadko spotkania prowadzone są przez osoby zajmujące się promocją zdrowia w ramach swoich obowiązków służbowych (np. pracownicy służby zdrowia, sanepidu), które mają kwalifikacje formalne, lecz nie interpersonalne do pracy z młodzieżą lub w skrajnych przypadkach wręcz się jej boją.

Część druga podręcznika, zatytułowana – „Jak to się robi...”, czyli o metodyce profilaktyki”, pomyślana jest jako metodyczny poradnik, pomagający organizować i przygotowywać programy profilaktyczne i scenariusze zajęć prowadzonych nie tylko w szkołach, ale też w ramach innych instytucji oraz organizacji pracujących z dziećmi i młodzieżą z różnych grup na różnych szczeblach edukacji.

Rozdział pierwszy tej części książki poświęcony jest zagadnieniom budowania i realizowania programów profilaktycznych. Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec prezentują w nim typy i podziały działań profilaktycznych. Charakteryzują także różne strategie (programy) profilaktyczne, pozwalające na realizowanie założonych celów na wiele odmiennych sposobów, np. stosowane na wszystkich poziomach profilaktyki strategie informacyjne, edukacyjne, alternatywy dla zachowań ryzykownych, typowe dla polityki drugo- i trzeciorzędowej, programy interwencyjne, czy strategie zmniejszania szkód prowadzone w ramach profilaktyki trzeciorzędowej. Autorki omawiają także cechy skutecznego programu profilaktycznego i standardy jakości szkolnych programów profilaktycznych.

Kolejne dwa rozdziały zawierają szczegółowe wskazówki dla edukatorów, pomocne przy konstruowaniu scenariuszy zajęć. Autorki zwracają szczególną uwagę na zasady pracy z grupą dzieci i młodzieży. Opisują metody nawiązywania kontaktu i ustanawiania jego zasad na czas cyklu zajęć, budowania zaufania, korzystania z osobistych doświadczeń uczestników, radzenia sobie z silnymi emocjami. Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec podkreślają konieczność zachowania elastyczności i umiejętności zmiany toku pracy w wyniku pojawienia się innych niż zaplanowa-

⁹ Agnieszka Walendzik-Ostrowska, Joanna Dec, *Pozytywne życie*, s. 60.

ne, ale ważnych dla grupy obszarów. Omawiają także sposoby „domykania zadań” i doboru języka odpowiedniego do pracy z młodymi ludźmi. Nie chodzi bynajmniej o konieczność używania młodzieżowego slangu, gdyż może być to postrzegane przez uczestników jako sztuczne i wręcz utrudnić nawiązanie kontaktu. Należy jednak dbać o używanie języka wiedzy, pozwalającego na prowadzenie rozmów o seksualności z szacunkiem dla intymności uczestników. Autorki omawiają różne formy organizacji pracy z uczniami, podpowiadają sposoby zachowania się w sytuacjach, gdy zaplanowane zajęcia nie układają się po myśli prowadzącego, w klasie pojawiają się osoby utrudniające i przeszkadzające w prowadzeniu zajęć. Agnieszka Walendzik-Ostrowska i Joanna Dec zwracają szczególną uwagę na pytania zadawane przez młodzież, które mogą sprawić trudność niedoświadczonemu edukatorowi. Przedstawiają za Wiesławem Sokolukiem¹⁰ typologię pytań (zadawane z ciekawości, dotyczące doświadczenia i prowokacje), zamieszczając także wskazówki, jak nauczyciel powinien na nie reagować. Autorki przedstawiają również bardziej subtelne aspekty przygotowania spotkania, które, ich zdaniem, mogą przyczyniać się do ustanowienia korzystnych relacji z uczestnikami.

Wątki te rozwinięte są w kolejnym rozdziale, poświęconym umiejętnościom i kompetencjom edukatorów, a także warunkom pracy z młodzieżą. Zdaniem Agnieszki Walendzik-Ostrowskiej i Joanny Dec, edukator może stać się pozytywnym wzorcem osoby dorosłej, z którą młody człowiek będzie mógł porozmawiać na tematy związane z seksualnością, bez strachu przed odrzuceniem i brakiem akceptacji. Aby było to możliwe, konieczna jest jednak selekcja kandydatów na edukatorów, także ze względu na ich cechy osobowościowe.

Podręcznik zawiera również rozbudowane Aneksy. W ich skład wchodzi przykładowe scenariusze zajęć dla uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, które można wykorzystać w podanym kształcie lub zmodyfikować. Uzupełnieniem scenariuszy są filmy edukacyjne dostępne na stronie internetowej www.pozytywne.zycie.pl, na której znajdują się także dodatkowe informacje (np. gdzie szukać pomocy, czy zrobić test). Aneksy zawierają również zalecenia UNAIDS (Programu Narodów Zjednoczonych ds. AIDS) odnośnie słownictwa, jakiego powinno używać się w profilaktyce HIV, także w kontekście określeń, jakich należy unikać, gdyż są błędne lub piętnujące.

Omawiany podręcznik adresowany jest do wszystkich osób, które w swojej pracy zawodowej stykają się z zagadnieniami profilaktyki HIV. Stanowi on ważne źródło wiedzy oraz inspiracji i może z powodzeniem służyć nauczycielom przygotowującym zajęcia z młodzieżą, ale i osobami dorosłymi. Pewnym minusem podręcznika są powtórzenia niektórych treści w kolejnych rozdziałach. Z drugiej strony jednak, taka konstrukcja umożliwia czytanie i korzystanie z poszczególnych rozdziałów, które mogą być traktowane jako samodzielne i odrębne całości – w zależności od potrzeb edukatorów. Książka ta może więc być postrzegana jako spójne, zwarte opracowanie przeznaczone dla osób, które nie mając zbyt dużej wiedzy na temat HIV/AIDS, chcą ją poszerzyć lub jako pomoc naukowa i zbiór narzędzi dla praktyków, którzy w swojej pracy realizują zajęcia profilaktyczne. Poza konkretnymi, szczegółowymi wskazówkami dla edukatorów, podręcznik realizuje też inny cel. Wciąż brakuje przyzwolenia społecznego na poruszanie w działaniach profilaktycznych zagadnień seksualności nastolatków, zaś sama edukacja o HIV/AIDS, z uwagi że zawiera z konieczności elementy edukacji seksualnej, często postrzegana jest także jako niepotrzebna, poru-

¹⁰ W. Sokoluk, *Wychowanie do życia w rodzinie. Poradnik metodyczny dla nauczycieli*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa 2003, s. 37-48.

szająca kwestie, które nie powinny znajdować się w kręgu zainteresowania młodych ludzi. Jednak profilaktyka HIV w sposób oczywisty musi poruszać tematy inicjacji seksualnej, prezerwatyw, stosunków homoseksualnych itp. Jej zadaniem powinno być przekazywanie rzetelnych informacji, o które trudno, jeśli głównym źródłem wiedzy są równie niedoinformowani rówieśnicy. Także nauczyciele często nie potrafią znaleźć słów, za pomocą których bez poczucia zażenowania potrafiliby mówić o „tych” sprawach. Tej luki nie wypełnia, niestety, przedmiot „Wychowanie do życia w rodzinie”. W rezultacie, nastolatek zostaje ze swoimi problemami sam, choć przynajmniej niektóre z nich mogłyby stać się tematami zajęć z edukatorem. Autorki zwracają także uwagę na konieczność uwzględnienia faktu, iż młodzież (a więc i uczniowie) mogą reprezentować różne orientacje seksualne, co powinno znaleźć swoje odzwierciedlenie w programach spotkań nie tylko poświęconych HIV/AIDS, ale i seksualności w ogóle. Zdaniem Agnieszki Walendzik-Ostrowskiej i Joanny Dec, zajęcia dotyczące profilaktyki HIV mogłyby więc pełnić szerszą rolę, stać się miejscem dyskusji nad seksualnością w różnych jej aspektach, nad sprzecznymi wzorcami przekazywanymi przez media, środowisko rówieśnicze, szkolne, rodzinne, uczyć podejmowania mądrych i odpowiedzialnych wyborów. Podręcznik jest więc także prezentacją pewnej wizji pracy edukatorów, która powinna koncentrować się na rzetelnym przekazywaniu wiedzy w formie dialogu uwrażliwiającego na zagrożenia, ale także pokazującego pozytywne strony seksualności. Stąd tytuł podręcznika „Pozytywne życie”, odnosi się nie tylko do życia osób seropozytywnych, ale także takiej edukacji, która nie koncentrowałaby się na wzbudzaniu strachu, poczuciu winy, moralizowaniu i piętnowaniu, a pomocy w podejmowaniu przez młodych ludzi odpowiedzialnych decyzji dotyczących ich seksualności tak, by potrafili w przyszłości czerpać z tej sfery życia pozytywne emocje, niezbędne do zachowania zdrowia psychicznego. Tak nakreślona wizja edukacji seksualnej na pewno warta jest lektury i refleksji.